

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В ХЕРСОНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

У статті розглянуто пріоритетні напрями сільського господарства, перспективи розвитку аграрного сектору в Херсонській області. Розглянуто правове забезпечення, державна підтримка сільського господарства, роль державних органів та органів самоврядування в розвитку сільського господарства.

Ключові слова: сільське господарство, пріоритетні напрями та перспективи розвитку, виробництво, державна підтримка, інвестиції, економіка.

В статье рассмотрены приоритетные направления сельского хозяйства, перспективы развития аграрного сектора в Херсонской области. Рассмотрены правовое обеспечение, государственная поддержка сельского хозяйства, роль государственных органов и органов местного самоуправления в развитии сельского хозяйства.

Ключевые слова: сельское хозяйство, приоритетные направления и перспективы развития, производство, государственная поддержка, инвестиции, экономика,

The basic directions priority areas of agriculture prospects for the development of the agricultural sector in the Kherson region. Legal support is considered, state support of agriculture, the role of state bodies and local government in the development of agriculture.

Key words: agriculture, priority direction and development prospects, production, government support, investment capital, economic.

Вступ. Херсонська область має великі можливості як природного, так і економічного характеру для розвитку сільського господарства.

Так, ґрунтово-кліматичні умови Херсонської області сприятливі для вирощування різних сільськогосподарських культур і, насамперед, для рослинництва, вирощування овочевих та баштанних культур, садівництва, виноградарства та багато інших галузей.

Зернове господарство аграрного сектору відіграє важливу роль, оскільки забезпечує населення хлібом, хлібобулочними виробами, забезпечує сировиною промислову переробку тощо.

Провідними культурами в сільському господарстві залишаються вирощування ярії та озимої пшениці, ярого та озимого ячменю, жита, ріпаку, гречки, кукурудзи, рису, проса та інших культур.

Питання розвитку сільського господарства в Україні, аналіз сучасного стану досліджувались та висвітлювались вченими та дослідниками в різних роботах та публікаціях Ю.О. Лупенко, Л.Ю. Мельник, Б.Й. Пасхавер, О.Г. Шпикуляк тощо, однак питання, які виникають і утворюються в сільському господарстві, є актуальними і нині, тому потребують додаткових наукових досліджень.

Постановка завдання. Метою статті є виявити та проаналізувати пріоритетні напрями розвитку сільського господарства в регіоні, перспективи та подальший розвиток аграрної галузі.

Результати дослідження. Херсонщина – це регіон із потужним агропромисловим комплексом та великими перспективами розвитку сільського господарства.

Маючи сприятливі кліматичні умови для вирощування сільськогосподарських культур та якісні земельні ресурси, Херсонський регіон має оптимальні умови для розвитку торгівлі з ін-

шими країнами та транспортування продукції морським шляхом, адже омивається двома морями і має великі морські порти, термінали, тут успішно вирощуються за інтенсивними науковими технологіями такі сільськогосподарські культури, як пшениця, ячмінь, ріпак, рис, жито, соя, кукурудза, соняшник, кормові культури, також значно розвинуте високо інтенсивне садівництво та виноградарство, овочівництво, високопродуктивне тваринництво, значно розвинута переробка сільськогосподарської продукції тощо.

Вирощування сільськогосподарських культур на великих територіях проводиться в умовах зрошення, а також на ефективному крапельному зрошенні, яке є більш екологічним. Зрошення сільськогосподарських угідь Херсонської області здійснюється за допомогою найбільшої в Європі Дніпровської зрошувальної системи та Інгулецької зрошувальної системи, адже вирощування сільськогосподарських культур на зрошенні в умовах засушливого Херсонського регіону дає змогу одержати аграріям завжди стабільні врожаї.

Сільськогосподарське виробництво має величезне значення в економіці України, а також і Херсонщини зокрема, і займає винятково важливу позицію у формуванні продовольчої безпеки та продовольчої незалежності нашої держави і Херсонського регіону в тому числі дає значній частині населення в селі робочі місця та засоби для зростання добробуту селян тощо.

Потреба створення умов для пріоритетного розвитку агропромислового комплексу та підсилення соціальної орієнтованості аграрної політики зумовлені винятковою важливістю галузі в національній економіці України, у житті людини і суспільства, а також незамінністю продукції, що виробляється в сільському господарстві і потребою відродження селянства як носія національної культури і моралі як господаря на землі [1].

Валовий внутрішній продукт в аграрному секторі економіки наприкінці 2016 р. становив 127,3 млрд грн., або 20%. Але економічні можливості аграрного сектору України використовуються не повністю. Сільське господарство забезпечує більше 50% фонду споживання населення та є одним із лідерів серед секторів економіки в товарній структурі експорту та займає друге місце, а також вже багато років поспіль має позитивне зовнішнє торговельне сальдо [2].

Незважаючи на успіхи та позитивні тенденції в розвитку сільськогосподарського виробництва, економічні можливості аграрного сектору, ще використовуються неповною мірою і мають значні можливості для подальшого удосконалення та росту сільськогосподарського виробництва.

Основними нормативно-правовими документами, які формують державну підтримку сільському господарству України та Херсонського регіону, є:

- Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» від 24.06.2004 р.;
- Стратегія розвитку аграрного сектора економіки на період до 2020 р.;
- Єдина комплексна стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015–2020 рр. та ін.;
- Програма соціально-економічного та культурного розвитку Херсонської області на 2018 р. (проект), схвалена розпорядженням голови ОДА Херсонської області від 11.12.2017 р. № 955;
- Стратегія розвитку Херсонської області на період до 2020 р.

Для того, щоб можливості аграрного сектору використовувалися повною мірою і мали значні результати, необхідно вирішити багато невідкладних питань, так, насамперед, для успішного функціонування цієї галузі необхідно провести дієві зміни:

- зміцнення перспективних агротехнологій, впровадження у виробництво нових високопродуктивних сортів і гібридів сільськогосподарських культур, нових порід у галузі птахівництва та тваринництва;
- збільшення фінансово-економічної підтримки державою;
- вирішення проблем із недосконалістю нормативно-правових актів;
- ціновий механізм мав стати головною умовою в успішному розвитку сільськогосподарського виробництва;
- зменшення ризиків від природно-кліматичних умов;
- стимулювання розвитку альтернативного органічного агровиробництва;
- у питаннях, які постають при розвитку фермерських господарств;
- оскільки Україна нарощує експорт зернової продукції, є світовим експортером зерна, тому питання регулювання ринку є актуальним;
- також необхідні більш дієві зміни у вирішенні питання втрат зерна під час збору врожаю.

Україна має найбільшу площу сільськогосподарських земель в Європі з приблизно 41 млн га землі, з яких 32,5 млн га використовуються для вирощування сільськогосподарських культур. Родючі ґрунти і помірний клімат дають українським виробникам сильні конкурентні переваги.

Нині Україна є світовим лідером на ринку експорту соняшникової олії та ячменю. В останні роки країна виробляє близько 40–50 млн т зерна на рік і поновила свій статус найбільшого постачальника зерна на світові ринки, а в 2016 р. збрала 66 млн т. [3].

Нині фінансова підтримка сільського господарства України та Херсонського регіону в тому числі здійснюється через низку програм, що забезпечують підвищення ефективності виробництва сільськогосподарської продукції та прибутки сільгоспвиробників. Так, розроблено цілий ряд програм, які спрямовані на подальший успішний розвиток аграрної галузі в Україні та її регіонах.

Держава приділяє велику увагу розвитку цієї галузі як основній у структурі економіки країни, своєчасно удосконалюються її законодавчо-правова база, фінансування та підтримка тощо [4].

Сільське господарство є основним постачальником продовольства в нашій країні і може стати ним і на світовому ринку.

Розпорядженням голови Херсонської державної адміністрації за № 955 від 11.12.2017 р. схвалено проект програми соціально-економічного та культурного розвитку Херсонської області на 2018 р. [5].

У цьому документі визначені цілі, актуальні проблеми, основні завдання на 2018 р., а також сформовані прогнозні показники до 2020 р.

Згідно з Програмою соціально-економічного та культурного розвитку Херсонської області на 2018 р. (проект) зазначено, що в 2017 р. було забезпечено такі позитивні результати:

За підсумками 9 місяців обсяг валової сільськогосподарської продукції порівняно з відповідним періодом 2016 р. збільшився на 5,5%, у тому числі продукції рослинництва – на 7,6%.

Зросло виробництво зернових та зернобобових культур на 11,7%, ріпаку – в 2,2 рази, овочів відкритого ґрунту – на 9,7%, закритого ґрунту – на 3,6%, кукурудзи кормової – в 2,4 рази, плодових культур – на 20,8%, ягідних – на 38,6%, винограду – на 0,5%.

На сільськогосподарських підприємствах збільшено обсяги вирощування (у живій масі) худоби на 16,8%, виробництво молока – на 2%, поголів'я птиці зросло на 38,1%.

Забезпечено впровадження новітніх водо- та енергозберігаючих технологій, розширення використання систем краплинного зрошення, площі яких становили 43 500 га [6].

У нашій країні було своєчасно проведено земельну та аграрну реформи, що створило можливість для подальшого розвитку сільськогосподарського виробництва та зростання обсягів вирощування сільськогосподарської продукції.

У результаті створено динамічний, потужний, перспективний, конкурентоспроможний сектор економіки, що постійно нарощує обсяги виробництва, експорту та доходів держави, власників і громадян [7].

Для забезпечення виконання державних та регіональних програм по сільському господарству на Херсонщині є міцна виробнича, технічна та наукова база, регіон є одним із найпотужніших у країні по виробництву сільськогосподарської продукції, тут працює багато успішних сільськогосподарських підприємств та фермерських господарств, великих агрохолдингів, у регіоні успішно працюють Інститут зрошуваного землеробства НААН, Науково-дослідний Інститут тваринництва степових районів «Асканія – Нова» Національний науковий селекційно-генетичний центр із вівчарства, Інститут рису НААН, науково-дослідні станції, Державний вищий навчальний заклад «Херсонський державний аграрний університет», низка коледжів та установ, які активно сприяють розвитку агровиробництва в регіоні та забезпеченню його висококваліфікованими кадрами.

Нещодавно на Херсонщині з'явився випробувальний полігон органічного землеробства, продукція якого в нинішній час користується значним попитом і матиме великі можливості в майбутньому.

Так, більше півтисячі гостей із 10 областей України з'їхалися 31 травня 2018 р. в Інститут зрошуваного землеробства НААН на Міжнародний день поля. Серед його учасників – почесні гості, керівники наукових установ, підприємств агропромислового комплексу, профільних учбових закладів тощо.

31 травня 2018 р. в Херсоні відбувся також Українсько-китайський форум економічного співробітництва. Спеціально для участі у Форумі до Херсона завітали 25 представників бізнесу з чотирьох провінцій КНР, які відвідали попередньо заходи з Міжнародного дня поля в Інституті зрощуваного землеробства НААН

Китай – один із найбільших інвесторів світу, що має ресурс і бажання інвестувати в економіку України. Китайських інвесторів особливо цікавлять такі сфери, як агропромисловий комплекс, транспорт, логістика, телекомунікаційні мережі, відновлювальна енергетика, машинобудування, інфраструктурні проекти.

На запрошення Херсонської торгово-промислової палати, підприємці і голови територіальних громад області скористалися нагодою запропонувати до уваги китайських гостей власні ділові пропозиції та інвестиційні проекти. Так, під час Форуму були презентовані пропозиції щодо співпраці у аграрній та харчовій галузі, суднобудуванні, оздоровчо-рекреаційній сфері, проекти розвитку Херсонського аеропорту і створення на Херсонщині індустріального парку. Українську сторону цікавлять не лише інвестиції як такі, але й змога перейняти та впровадити китайські інноваційні технології [8].

На Херсонщині постійно впроваджуються нові, науково-обґрунтовані технології вирощування сільськогосподарських культур, зокрема рису на крапельному зрошенні.

Вирощування рису – актуальне питання, адже рис, за статистикою, українці споживають більше за інші крупи. За різними оцінками експертів, Україна насичує внутрішній ринок власним рисом тільки на 30–40%. Україна витрачає щороку близько 30 млн доларів за покупку рису за кордоном.

У минулому році в області під рис була відведена площа 7 500 га, в цьому році – 7 800 га у поточному році зібрано 45 000 т рису з середньою врожайністю 57 ц з 1 га. Традиційно найбільша кількість рисових площ знаходиться в Скадовському та Каланчацькому районах.

На Херсонщині активно вивчаються і впроваджуються технології вирощування рису на крапельному зрошенні, який є більш екологічним, ніж у чеках. Щорічно додаються підприємства, які вирощують рис за цією технологією («Злато Таврії» Бериславського району, інститут рису НААН, «Геліос», Каховського району.)

У цьому році за 9 місяців Херсонщина вже експортувала 107 т рису на суму 43 700 доларів, основні споживачі – Ірак і Румунія [9].

Висновки. Так, маючи потужний потенціал та значні природні ресурси, ґрунтово-кліматичні умови для існування та перспективного розвитку сільського господарства, Херсонщині необхідно застосовувати конкретні заходи для вирішення питань із забезпечення стабільної роботи цієї галузі та долучати і переймати позитивний досвід інших країн, які б сприяли подальшому ефективному розвитку сільського господарства як аграрної галузі.

Необхідно розвивати економічний потенціал аграрної галузі Херсонського регіону в пріоритетному напрямі ефективного отримання високоякісної та конкурентоспроможної продукції та виведення її на світові ринки, зміцнення самих підприємств та збільшення в галузі числа робочих місць, покращення законодавчої бази, більш привабливого інвестиційного клімату в сільському господарстві та забезпечення населення в країні високоякісними продуктами.

Список використаних джерел:

1. Бурлака Н.І., Балтремус О.М. Стан та перспективи розвитку агропромислового комплексу України. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2016. № 6.
2. Бурачек І.В., Михайленко Н.В. Сучасний стан та перспективні напрями розвитку сільського господарства в Україні. Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського. 2018. Випуск 21.
4. Попова О.В. Перспективи розвитку сільського господарства в Україні, існуючі проблеми та шляхи їх вирішення. Науковий вісник публічного та приватного права. 2018. № 1.
5. Розпорядження голови ОДА Херсонської області від 11.12.2017 р. № 955.
6. Програма соціально-економічного та культурного розвитку Херсонської області на 2018р. (проект) схвалено розпорядженням голови ОДА Херсонської області від 11.12.2017 р. № 955.
7. Лупенко Ю.О. Розвиток аграрного сектору економіки України: прогнози та перспективи. Науковий вісник Мукачівського державного університету. 2015.
8. Офіційний сайт Херсонської торгово-промислової палати. URL: tpp.ks.ua.
9. Офіційний сайт Херсонської Обласної державної адміністрації. URL: Khoda.gov.ua.